

112.3, 115.3); en un altre de relatiu a Les Paüls, surt dos cops en sing. *racallum* i un cop en plural *racals*: aquest, segons MDuque (36.29, 36.24) seria falsificat posteriorment a la data que porta de 1019, però aquests fraus freqüents allà, en aquests monestirs es feren en els dos segles següents (només fins a 1300).

No deixarem d'observar que, en tots ells, la localització amb *subtus*, és doncs quasi constant: per tant es tracta sempre de terreny amb desnivells, i tot fa creure de vessants de muntanya, i amb l'erosió que hem vist pertot: des d'Astúries fins a Barcelona. Un cop el context parla d'aigües: «cum ipso aqual et cum ipsa presa de aqua, usque ad illo *rachal*» a. 1182 (ib., 157. 10), però l'*usque* marca la separació dels llocs d'aigua, i per tant serà el mateix que en els docs. amb *subtus*.

Doncs això, en efecte, resta en la toponímia d'aquella terra. Sengles partides poc extenses, en muntanya baixa, *El Racall* a Les Paüls, i *el Recallo* a Vilaller (amb -o «pre-catalana»); una partida *L'Arracall* (var. *L'Arracallo*), en pendents aspres i molt rocosos, entre Sarroqueta i Castelló de Tor, si bé amb una font del mateix nom.⁷

Ara bé, sembla que cal reconèixer una reparició més al Sud. Un *řegál* que m'ensenyaven, tallant un camí, dins el terme de Morella, era ben bé una 'aixaragallada': res de líquid per allà, però un típic escorranc causat pel temps plujós. D'un vessant i d'un camí van dir-me a Palanques que «ha *řegalát*» (sota pendents abruptes però arran d'un camí pel qual dubtaven que poguéssim passar el nostre vehicle); hi ha una partida dita *El Regall* a Serratella. Tot això posa en dubte que siguin mers derivats de *REC* certs paratges hidrogràfics immediats al S. d'allò: Barranc *el Regall* a Xert; *el Regall* barranquet subfluent de la Rambla de la Viuda entre la Vall d'Alba i Vilafamés; i encara que el verb a St. Jordi s'apliqui a l'aigua; vist l'ús a Palanques, es pot dubtar entre les dues coses: en el curs del riu Cervòl generalment sec, l'aigua sol emmagatzemar-se a la presa dita «La Peixera», però «a vegades *řegále* l'aigua cap avall de Cervòl» (1961).

Com hem de judicar tot això? Ben mirat també es pot tractar —com convidaria a pensar-hi l'arcaica data i contorn dels docs. ribagorçans dels Ss. X-XI— en el resultat d'un altre grau de l'alternança vocàlica indoeuropea. Si el grau AR alterna amb AR^e, també pot alternar amb ř: i d'aquest és resultat possible RE, i resultat comprovat řĭ, almenys en cèltic.

Podria pendre's per base aquesta antiga variant per sostenir que hi ha etim. pre-romana sí, però parenta no pas de ARG(A) sinó dels avantpassats (indoeur. i alhora bascoïdes) de *REC*. Però això ho hem de descartar, no sols perquè s'hi oposa el sentit d'erosió, i no pas aigua ni canal, sinó també per la gran majoria que tenen les dades de ARAG- i ARG-, en massa i més esteses que les d'aquesta zona de *RAC-/REC-/REG-* de la frontera d'Aragó. En realitat crec que pel que fa al tipus *racall/regall* hi ha part de veritat en totes dues teories: hi ha intervenció del tipus *REC* alterant l'indoeuropeu ARGALĭo-; d'aquest és la semàntica i quasi tot el cos del mot, però la influència del tipus *REC*

(basc *erreka*) es fa palesa per la sorda -k- del ribagorçà antic i modern *racall*. A l'Alta Ribagorça hi ha en general *rak-* amb *a*, que l'aparta de *REC* i uneix amb *aragall*, la *e* de *recall/regall* és moderna, no de pertot, i mai en els docs. antics (excepció única en *ipso rechallo* en els *Docs. d'Ovarra*, 144.70, però MDuque demostra que és una interpolació tardana, del S. XIV).

També J. Hubschmid ha votat pel pre-romà (*Pyr-wörter vorroman. Urspr.*, 47; *Kongress Namenforschung*, II, 392); però són notetes on no aporta res, o més ben dit res d'útil ni seriós: car de voler-hi ficar el nom del riu *Aragón* i el nom d'un riu "Αραγος (del Caucas!) se'n diu donar garrotadetes de cego. Hi hauria pogut aportar coses més raonables, i com que no ho fa, les hi aportaré jo, però advertint que no hi crec gaire.

1) Almenys tindria el mèrit de pertànyer a una zona pròxima, i d'un indret de gran i antic renom, el nom de *la Fuente de Argales*, dels voltants de Valladolid, molt ponderada per Cervantes per la qualitat i l'abundor de les seves aigües (*La Ilustre Fregona*, f° 161r = *CiCast. Nov. Ej.* I, 232, 9, i *Rivad.* I, 184b). Però és una connexió ben dubtosa essent cosa només d'aigües i no coincidint gaire la terminació; és clar que no podem descartar una connexió indirecta per mitjà d'aquell ètnic celtibèric ARGALI- especificat abans. 2) S'aragá passatge entre mar i la platja, al bell fons de la gran Cala de Culip (nom pre-romà), en la costa NO. del Cap de Creus (1964); i dues llistes de senyes dels pescadors, fi S. XIX, coincideixen a aglutinar-hi l'article *As Saragà, des Saragà*: curiosa coincidència amb el *saragall* balear enfront de l'*Aragall* antic; però essent diferent la terminació no crec que hi hagi més que coincidència.

3) ARGAVIESO (*DCEC/DECH* «turbió d'agua», en dos escriptors andalusos) [1601], que en el *DCEC/DECH* deriva de *AQUAE VERSUS*; amb el sentit i la geografia d'aquest apel·latiu no lliga gaire l'aparició en dos NLL aragonesos: *Argavieso* poblet prop de la ciutat d'Osca, i *El Argavieso* «caserío» del baix Aragó (t. de Mosqueruela): tanmateix aquests podrien tenir el mateix ètimon en el sentit d'**aiguavés*, vessant', i llavors tanmateix podria tenir algun interès per al nostre mot, al qual podria deure per contaminació la r. 4) «--- Del puig d'en *Arguayn* --- al dit toçal d'en *Arguayn*» en un doc. del Perelló (NE. de Tort.), a. 1342 (*BABL* XII, 43): més aviat es podria relacionar amb el cast. ARGANA 'aresta', del qual deu ser derivat el NL *Argañoso*, al S. de Gijón i el *rio Argañoso* a l'O. d'Astorga.

5) En canvi no rebutjo gaire que tingui alguna relació amb l'*argayn* asturià un *argaya* que recollí García Lomas (*Dial. Montañés*, 68) amb el sentit de «lluvia menuda», cf. aquella frase *van venir aixargaiats* que més amunt he citat de Besora amb el sentit de 'xops d'aigua de pluja' (car la relació que vol veure-hi G. Lomas amb ARGANA no sembla fundada més que en la confusió que féu entre els dos mots, de sentit tan diferent, un acadèmic espanyol del S. XVIII).

6) *Xarragaster*, terme topogràfic i genèric toponímic,